

Gotlands runinskrifter 3

Lokrume socken

G 252 – G 254

Thorgunn Snædal

Lokrume kyrka

Långhusets nordmur är en rest av ett romanskt långhus från 1100-talets senare del. Till långhuset hörde ett absidförsett kor, vars norra mur delvis ingår i det nuvarande korets nordmur, samt ett västtorn betydligt mindre än det nuvarande. Vid 1200-talets mitt byggdes det nuvarande koret; långhuset byggdes om och sakristian uppfördes. På 1270-talet ersattes det romanska tornet av det nuvarande.

I kyrkan finns nu inga runinskrifter. En bildsten med runinskrift, G 252, låg tidigare som trappsten mellan koret och sakristian; den förvaras nu i Statens Historiska Museum. G 253, en planka med målade runor från 1600- eller 1700-talet, som satt mellan takfoten och muren på kyrkans södra sida, är försvunnen, troligen sedan 1920-talet.

252. Lokrume kyrka

Litteratur: F 153, W 217. S. Bugge, *Der Runenstein von Rök* (1910), s. 302; S. Lindquist, *Gotlands Bildsteine I* (1941), 47, 105, fig. 93, 94; II (1942), s. 98-99; B. Nerman, *Arkeologisk datering av runinskrifter* (Fornvännen 1947, s. 136-137; A. Bæksted, *Målruner og Troldruner* (1952), s. 143; I. Sannes Johnsen, *Stuttruner* (1968), s. 110-111; B. Böttger Niedenzu: *Darstellungen auf gotländischen Bildsteinen, vor allem des Typs C und D* (1982, Maskinskriven avhandling, Vitterhetsakademiens bibliotek), s. 49-50; L. E. Eshleman, *The Monumental Stones of Gotland I-II* (1983), s. 306-309; B. Varenius, *Det nordiska skeppet* (1992), s. 80-83; Th. Snædal, *Medan världen vakar. Studier i de gotländska inskrifternas språk och kronologi* (Runrön 16, 2002), s. 51-52.

Äldre avbildningar: H. Faith-Ell, foto 1933 (omålad) och 1937 (imålad) (ATA); Lindqvist, a.a. fig. 93, 94.

Fragment av en bildsten med runinskrift, nu i Statens Historiska Museum, inv. nr. 14342.

De äldsta uppgifterna om stenen är en notis i S. Bugges bok *Der Runenstein von Rök* (s. 302), där han meddelar att stenen sommaren 1910 införlivats i Historiska museets samlingar.

Vid något tillfälle har stenen blivit omhuggen till rektangulär form (liksom G 310) och inlagd som trappsten i dörröppningen mellan kyrkan och sakristian. Materialet är kalksten, nuvarande längd 120 cm, bredd 92 cm, tjocklek 22 cm.

Huvudinskriften är placerad i ett upphöjt inskriftsband mellan seglets överkant och en övre bildscen där den åttafotade hästen ännu skymtar. Bandet är 6 cm brett och runhöjden varierar mellan 4 och 6 cm. Runorna är mycket nedslitna och Brates läsning, som återges i *Gotlands Bildsteine* (II, s. 98-99) kan inte med säkerhet bekräftas. Mellan de båda bildscenerna finns rester av ett mycket trampslitet inskriftsband, där endast mycket svaga spår av sex runor kan skönjas, varav endast fyra kan typbestämmas.

Inskrift, supplerad efter E. Brate:

... sunir raisþu [:] kublu þau af- [:] faþur [: uk] : kupauiu [:] af

5 10 15 20 25 30 35

u[ir]...

40

... *synir raisþu kumblu þau aft(?) faður auk? Guðvīu af(t)? (ver?) ...*

»... söner reste minnesmärkena efter (sin) fader, och Gudvi (efter sin man?) ...»

Övre inskriftsbandet:

...rbuþ--...

45

Faderns och makens namn saknas; möjligen har det stått i radens början eller i den nästan utplånade övre raden. Runorna är kortkvistrunor, utom **b**-runan, som är av normaltyp; **a**- och **n**-runorna har dubbelsidiga bistavar. Båda runorna i sekvensen [: **uk**] (*auk?*) är mycket otydliga,

u-runan synes ha haft formen \mathfrak{u} , ej \mathfrak{h} , som övriga **u**-runor i inskriften av den eventuella **k**-runan återstår endast mycket svaga spår.

G 252. Foto: Bengt A. Lundberg 1993.

Till läsningen: Runa 1 **s** står ca 1,5 cm från ytterkanten; den är 4 cm lång och slutar strax ovanför en djup kantskada. Nedre delen av huvudstaven i 2 **u** är mycket diffus; likaså bistaven, vars mitt är borta i en djup vittringsskada, som också tagit bort en del av nedre delen av huvudstaven i 3 **n**, bistaven i 3 **n** är kort och diffus, den är ensidig, men går över huvudstaven med ca 3 mm på vänster sida. 4 **i** är säker. 5 **r** är ett kortkvist-**r**, 3 cm högt, grunt men säkert. 6 **r** är tydlig och kan följas i sin helhet. Bistaven i 7 **a** är mycket kort och ytterst grund och diffus. 8 **i**

är relativt tydlig. Mellan 8 **i** och runa 10 anas möjligen mycket svaga och diffusa rester av ett kortkvist-**s** (runa 9). Av runa 10 **p** är huvudstaven säker, t.h. om runan syns en diffus svängd linje, som bedöms vara rester av en **p**-bistav, vars övre ansättning mot huvudstaven också är bevarad. 11 **u** är säker. Därefter finns troligen rester av ett skiljetecken i form av två punkter. Bistaven i 12 **k** är mycket diffus, anslutningen till ramlinjen är helt bortnött. Nedre delen av huvudstaven i 13 **u** är helt bortnött. 14 **b** har dubbelsidiga bistavar snett uppåt höger; båda bistavarna är mycket diffusa, men kan följas i sin helhet. 15 **l** är tydlig; bistavens anslutning till huvudstaven är dock bortnött. Nedre delen av huvudstav och bistav i 16 **u** är mycket diffus. Därefter ett grunt och diffust skiljetecken i form av två punkter. Bistaven i 17 **p** är mycket grund och otydlig. Av runa 18 återstår huvudstaven, till vänster om dess mitt anas möjligen ytterst diffusa rester av en **a**-bistav. Av runa 19 återstår huvudstaven, inga säkra spår av någon bistav. I 20 **a** är huvudstaven säker, bistaven har troligen varit dubbelsidig, den högra är välbevarad medan endast diffusa rester återstår av den vänstra. Av runa 21 återstår en välbevarad huvudstav, inga säkra spår av bistavar; likaså av runa 22. Därefter skiljetecken i form av två punkter. 23 **f** är säker, likaså 24 **a**. 25 **p** är mycket sliten och ställvis helt utplånad, detsamma gäller 26 **u**. Av 27 **r** återstår endast mycket diffusa rester av huvudstaven, bistavens nedre del är ganska säker medan dess övre del endast anas. Av runa 28 återstår huvudstaven, inga spår av bistavar. Av runa 29 anas endast mycket diffusa rester av huvudstavens mitt. Därefter skiljetecken i form av två punkter. I 30 **k** är huvudstaven säker, av den högt ansatta bistaven anas rester av den övre delen. 31 **u**, 32 **p** och 33 **u** är säkra. Mitten av 34 **i** är helt bortnött; likaså övre delen av huvudstaven i 35 **u**. Av runa 36 återstår huvudstaven, inga säkra spår av en bistav. I 37 **f** är huvudstaven säker, av den nedre bistaven, som utgår 4 cm nedanför huvudstavens topp återstår den nedre delen, den övre är borta i en skada. 2 cm nedanför huvudstavens topp syns en diffus diagonal linje

som kan vara rester av den övre bistaven. Runa 38 består av en tydlig huvudstav, till vänster om runan anas möjligen rester av en **u**-bistav. Av runa 39 återstår diffusa rester av huvudstavens mitt. Av runa 40 återstår nedre delen av en huvudstav. Till vänster om den kan det finnas ytterst diffusa rester av en **r**-bistav. Därefter inga säkra spår av runor fram till den djupa kantskada, som börjar ca 4 cm till vänster om runa 40. Av runorna i det övre inskriftsbandet återstår endast mycket diffusa rester i den vänstra kanten på grund av den kraftiga trampslitningen av denna del av hällen. I 41 **r** är bistaven mycket diffus och dess övre delar saknas helt. 42 **b** är mycket grund men säker, den har normalform. Av 43 **u** återstår de övre delarna av huvudstav och bistav, med bistavens ansättning mot huvudstaven. Av 44 **þ** återstår ytterst diffusa rester av runans ristningsbottnar. Av runa 45 återstår huvudstaven. Av runa 46 återstår ytterst svaga rester av huvudstavens övre del.

E. Brates läsning gjordes troligen omkring 1910 när stenen intogs till Historiska Museet: **sunir rai[s]þu : kublu þau aft faþur uk kupuiu af[t] uir**

O. v. Friesens läsning från 1934 är betydligt försiktigare: **-uni-r---u-u-luþ--a-faþ-u---uþu-u--u-**

I. Sannes Johnsen återger i sin avhandling *Stuttruner* (1968) E. Brates läsning (s. 110 f.) och konstaterar att runorna är kortkvistruner av samma typ som Rökrunorna, utom 42 **b**, som är av normaltyp.

I *Gotlands Bildsteine II*, s. 98 f. återger S. Lindqvist E. Brates läsning och kommentarer. E. Brate jämför inskriftens runformer med inskrifterna Ög 117 och Ög 43 och en inskrift från det norska Gokstadsskeppet (NIyR 139) och daterar Lokrumeinskriften till samma period som dessa inskrifter, dvs. till omkring 900: ”Sprachgesichtlich ist die Inschrift deshalb von Bedeutung, weil sie in **kublu**, **kupuiu** noch das **-u** vorhanden

zeigt, das im jüngerer Runenschwedisch fortgefallen ist, sodass man später *kumbl* und *Gudhui* findet.”

Enligt E. Brate skulle alltså forngutniskan ha bevarat stamvokalen efter lång rotstavelse längre än övriga Norden, där den i allmänhet har fallit redan på 700-talet (E. Wessén 1968 s. 6-7), se vidare nedan.

E. Brate antar att inskriften slutar med runorna **uir**, *verr*, man, äkta make. Läsningen är dock mycket osäker. Ordet är inte belagt i andra gotländska runinskrifter, men förekommer i några fastlandssvenska inskrifter, se U 867.

Trots att inskriften är så illa medfaren hör den till de bäst bevarade runinskrifterna på bildstenar från denna period. Av de övriga tre är bara Tjängvide bättre bibehållen. S. Lindquist hänför Lokrumestenen till period C, vars början han förlägger till 700-talet. Till denna grupp hänför han också bl.a. de stora bildstenarna från Hammars och Tängelgårda i Lärbro och den runristade bildstenen G 310 Hangvar.

B. Nerman (a.a. s. 136-137) daterar stenen till perioden ca 650-700. I. Sannes Johnsen (a.a. s. 111) ansluter sig till S. Lindquists och B. Nermans tidiga dateringar och menar att det runologiskt inte är någonting som hindrar en anslutning till denna tidiga arkeologiska datering, men anser att man kan ifrågasätta om runorna tillkommit samtidigt med ornamentiken.

Som redan E. Brate konstaterade kvarstår alltså *u* osynkoperat i ack. pl. **kublu** *kumblu* ’minnesmärken.’¹ Mera oväntat är att *u* kvarstår i nominativformen **kupuiu** **Guðvīu*, *Gudvī*, vilket tyder på att gotländskan bevarat stamvokalen efter lång rotstavelse längre än övriga Norden, där den i allmänhet har fallit redan på 700-talet (E. Wessén, svensk språkhistoria 1, 1968 s. 6-7).

¹ Vid Stora Valby i Väderstads socken i Östergötland hittades år 1930 övre delen av en runsten med inskriften ...**rua** : **kumlu** : **þisi** : **iftir**... Runorna är normalrunor och inskriften har varit arrangerad i en U-formad slinga, vilket tyder på en datering till 1000-talet.

Läsningen är säker och namnet står av sammanhanget att döma i nominativ även om de föregående runorna **u[k]** är skadade och läsningen av de på namnet följande runorna är osäker. Efterleden *-vī(u)* är troligen identisk med fvn. *vé* 'vi, helig plats' (A. Janzén, *De fornvästnordiska personnamnen* (Nordisk kultur 7), 1947 s. 92; J. de Vries, *Altnordisches etymologisches Wörterbuch*, 1977, s. 648) i en äldre adjektivisk funktion <*wīha-, got. *weihis*, 'helig', välbelagd som förled i mansnamn som runsv. *Vibjorn*, *Vistæinn* m.fl. och kvinnonamn som *Viborg*. Efterleden *-vī(u)* i kvinnonamnen går väl tillbaka på femininformen av adjektivet: **-wihō* > **-wihu* > *-vīu*. Namnet återfinns endast en gång i de fastlandssvenska runinskrifterna och saknas i det medeltida namnförrådet, men kvinnonamn med efterleden *-vī* tycks ha varit särskilt populära på Gotland, exempelvis *Bōtwī*, *Hallvī*, *Gāirvī*.²

E. Brates datering av G 343 inskrift stämmer också väl överens med nyare forskning om dateringen av denna typ av bildstenar. B. Varenius (a.a. s. 83) hävdar att bildstenar av den typ som S. Lindqvist hänför till period C troligen snarare bör hänföras till 800/900 talet än till 700-talet. Han ansluter sig därmed till L. E. Eshlemans slutsatser (a.a. s. 306-309). Det kan också påpekas att S. Lindqvist inte ordnar stenarna kronologiskt inom de olika grupperna; enligt hans periodindelning faller grupp C inom tidsramarna 700-1100 och en datering av Lokrumestenen till omkring 900 ryms därför väl inom periodens gränser. Om runristade bildstenar och deras datering se vidare Th. Snædal a.a. 2002, s. 48-50.

253. Lokrume kyrka

Litteratur F 152. P. A. Säve, *Reseberättelse* 1864, s. 37-38; hs R 626:5 (UUB), s. 632; S 40 m (UUB), s. 130, 131; S 170 I (UUB), s. 44; S.

Söderberg, *Anteckningar* 1891 (i *Runor* 8, ATA); A. Noreen,

² Bevarad stamvokal i samma namnled finns eventuellt också i en dansk inskrift från samma period, DR 221 Vordingborg, vars inskrift börjar **karpīpīaupīu** *Gærþi Þiupvīu*. Läsningen av den sista runan är dock något osäker, möjligen skall den läsas som **r** vilket då ger mansnamnet *Þiudwær*; den dateras samtidigt som Helnæs-Gørlevgruppen eller Før-Jelling, dvs. slutet av 800-talet/början av 900-talet. (DR sp 271-274; 752).

Runinskriften från Lokrume kyrka på Gotland, i Östgöta Correspondenten 26.10.1901; Runinskrifter från nyare tid, i Spridda studier, tredje samlingen 1913, s. 51.

Äldre avbildningar: Teckning av P. A. Säve i Reseberättelse 1864, s. 37, hs S 40 m (UUB), s. 131.

Målade runor på en plankan mellan takfoten och muren på kyrkans södra sida. Numera försvunnen.

Plankan omnämns första gången av P. A. Säve i hans Reseberättelse för år 1864, där han också läser och beskriver runinskriften.

Enligt A. Noreen (a.a. 1901) såg Oskar Wennersten till att plankan togs ned och skickades till Stockholm där den införlivades i Statens Historiska Museums samlingar. A. Noreen undersökte den där 1901. Tyvärr blev den aldrig registrerad; när O. v. Friesen sökte efter plankan i museet 1934 var den försvunnen. Enligt förste antikvarien vid SHMM Göran Tegnér kan den ha förstörts vid en brand i ett magasin på Galärvarvet i början av 1920-talet, där bl.a. stavkyrkoplankor förvarades (muntligen till Th. Snædal). Inte heller den kopia av plankan som O. Wennersten tillverkade har återfunnits.

Enligt P. A. Säve var plankan ett 6 alnar 21 tum (ca 4 m) långt 10 2/3 tum (drygt 30 cm) bred och 1 tum (3 cm) tjockt vattensågat bräde. Själva inskriften var 8 fot 3 tum lång fördelad på fyra rader. Runorna var 2 tum höga, ritade med rödkrita på plankan som därefter blivit överdragen med tjära, som enligt P. A. Säve blivit ”så av tiden uttvaget att jag med möda kunde utläsa det mesta av skriften.”

tvifvel namnen på trenne kyrkvärdar, hvilka gjort en anteckning om en verkställd reparation eller taktäckning å kyrkan.”

Lättare att följa är A. Noreens läsning från 1901, publicerad i Östgöta Correspondenten 1901 (även i Spridda studier 1913). Läsningen baserar sig på hans granskning av plankan i SHM och O. Wennerstens kopia:

Inskriften lyder: ”*inan(?)...op(?)*. *bugdis. detta. kurka. tack. af. koda. arlik. men. buk. mestares* (väl felskrivning för mestaren). *uar. en kod. och. for. standik. man. Olof. iakobsen. lila. haltarua. uar. hans. reta. namn. kurkio. uardar. uar. iakob. larsen. thomasa. och. iakob. Olofsen. nyplinks. di. fyr. melte.*

Detta betyder: ...”byggdes detta kyrktak af goda ärliga män. Byggmästaren var en god och förståndig man, Olof Jakobsen i Lilla Haltarfve var hans rätta namn. Kyrkovärdar var Jakob Larsen i Thomase och Jakob Olofsen i Nyplings, de nyssnämnde(?)”

Lilla Haltarfve, Thomase och Nyplings äro ännu befintliga gårdar i trakten. – Af speciellt intresse för runskriftens historia i vårt land är att de latinska bokstäfverna *c*, *o*, *p* och *y* här förekomma blandade med runorna. Dessa åter tillhöra den yngsta, s.k. stungna typen, där *k* och *g* icke äro lätta att skilja, hvadan ett och annat, som jag ofvan återgifvit såsom *k*, måhända snarare är att fatta som *g*. *D*-ljudet betecknas med den gamla runan för *th*.”

Det är beklagligt att det inledande årtalet har försvunnit tillsammans med inskriftens början. Vattensågar kom i bruk redan vid slutet av 1400-talet (Svensk uppslagsbok bd. 28 sp. 710) och kan därför inte ge någon säker ledtråd för en datering. Runornas utseende och inblandningen av latinska bokstäver tyder dock på en datering efter det att runorna kommit ur allmänt bruk på Gotland. A. Noreen föreslår datering till 1600- eller 1700-talet (a.a. 1913 s. 51). Det senare verkar troligare med tanke på att inskriften inte tycks höra hemma i den gotländska runtraditionen som fortlevde ännu under 1600-talets förra

hälft, men tycks ha dött ut ungefär samtidigt som Gotland återgick till Sverige 1645. (Th. Snædal 2002, s. 234).³

Vilka förebilder bönderna i Lokrume haft är osäkert. De ”lärdaruninskrifter”, som är ganska vanliga på fastlandet under 1600- och 1700-talet lyser för övrigt nästan helt med sin frånvaro på Gotland. Det enda exemplet på en sådan inskrift är G 379.

254. Skolhustomten, Lokrume socken

Litteratur: F 153. A. af Ugglas, brev till O. v. Friesen (?) 22.7.1936 ATA. Th. Snædal, Medan världen vakar. Studier i de gotländska runinskrifternas språk och kronologi (Runrön 16, 2002), s. 130-131.

Äldre avbildningar: H. Andersson, foto 1934.

Föremål av brons funnet vid grundgrävning vid skolhus, ca 60 m öster om Lokrume kyrka. Det inlöstes till Statens Historiska Museum av upphittaren J. A. Gardell, Tomase, år 1886. Fyndåret är inte känt. I SHM har det inv. nr 7813.

Föremålets längd är 14,8 cm, bredden 9,4 cm. Konsthistorikern docent Lennart Karlsson vid SHMM uppfattar föremålet som ett ”krön” av något slag och beskriver det på följande sätt (utlåtande till Runverket u.å.): ”Krönet består av en uppåt avsmalnande holk med rektangulärt tvärsnitt, yttermått 21x18 mm, och avfasade kanter. Övre partiet accentueras av en vulst. Över denna sker en förgrening i tre skaft. Det mitre fortsätter rakt upp medan de båda yttre är markerat utåtböjda och avslutas i var sitt starkt stiliserat djurhuvud av vagt senvikingatida typ. Ur de båda djurhuvudens öppna gap utgår en oval ten med ett rektangulärt tvärsnitt – denna starkt böjda ten förenar m a o de båda djurhuvuden. Cirka 40 mm över vulsten förgrenas det mitre skaftet och

³ Vissa runkunskafer kan dock ha levt kvar på Gotland ännu i slutet av 1600-talet eller 1700-talets början. P.A. Säve skriver i en kort notis i sina samlingar (R 623:4, s. 495, UUB) om två bönder, Nårs Per i Gothem och Hans Sigsarve i Alskog, båda födda på 1700-talet, att de kunde läsa och skriva runor. Möjligen har vi på Lokrumaplankan det sista uttrycket för gotlänningarnas enastående trohet mot förfädernas skrivtraditioner.

övergår i två mjukt böjda tenar, som förenas med den ovala, omslutande tenen. De tre böjda tenarna har graverad dubbelkontur och förutom runinskriften smyckas de av en enkel streckornamentik. På stilistiska grunder är det rimligt att placera krönet i 1100-tal.”

I ett brev till en ej namngiven mottagare (troligen O. v. Friesen eftersom denne på baksidan skrivit Reg. - nr 153½) beskriver A. af Ugglas föremålet som ”en stor 1200-tals-nyckel av brons”.

Runinskriften finns på ringens plana sidor. Den ena sidans runinskrift upptar hela utrymmet på ringen mellan djurhuvuden. På den andra sidan börjar inskriften i cirkelns vänstra sida och avslutas där stödjebenet ansluter till ringen. Resten av utrymmet i ringen upptas av ornamentik i form av streck och kryss. Runorna på båda sidor begränsas av ramlinjer, de är 7 mm höga.

Inskrift:

+ tak · hir krist · eyratr · hafir · kart · klukhera · sun · amen /
 5 10 15 20 25 30 35 40
letabuintus
 45 50

*Takk(?), herr(?) Krist. Eyrvatr(?) hafir gart klukkera sun. Amen.
 Lætabundus*

»Tack Herre(?) Kristus. Eyrvat(?) har gjort (föremålet) klockarens son.
 Amen. Lætabundus.»

G 254. Framsida. Foto: H. Andersson 1934

G 254 Baksida. Foto: H. Andersson 1934

Till läsningen: Inskriften inleds med ett kors, där stammen är lika med en runhöjd medan tvärstrecket är något kortare. De första 20 runorna i inskriften är nötta och korroderade, medan övriga runor på framsidan är mycket tydliga, även om de sista 12 runorna är något nötta. Baksidans runor är också nötta, men säkra. Runa 1 **t** har ensidig bistav, likaså 2 **a**, där bistaven är mycket grund. Efter 3 **k** skiljetecken i form av ett kort lodrät streck. De högra bistavarna i 4 **h** är mycket grunda. Nedre delen av 5 **i** är mycket grund, om runan varit stungen är stingningen nu fylld av korrosion. 6 **r** är tydlig. Något skiljetecken mellan 6 **r** och 7 **k** kan inte skönjas. 7 **k** är grund och otydlig, skadad av korrosion, huvudstaven kan endast ställvis följas och bistavens ansättning mot huvudstaven är borta. Mellan 7 **k** och 8 **r** finns en djup korrosionsskada, som delvis skadad huvudstaven i 8 **r**, bistaven är grund men säker. Övre delen av 9 **i** är dold av en rostklump. 10 **s** är spegelvänd. 11 **t** har dubbelsidiga bistavar; därefter skiljetecken i form av ett kort diagonalt streck. I 12 **e** är huvudstaven tydlig, strax ovanför halv runhöjd finns en svagt diagonal fördjupning i huvudstavens vänstra kant, som bedöms vara en stingning. I 13 **y** är delar av huvudstaven och

bistavens övre del fyllda av korrosion; runan är tydligt stungen med en bred, närmast trekantig fördjupning. Runa 14 **r** påminner om en **u**-runa; från bistavens nedre del går en diagonal linje snett inåt vänster nästan ända ned till ramlinjen; det kan röra sig om en felristning, ristaren har ristat en **u**-runa och sedan försökt ändra den till ett **r**. 15 **a** har ensidig bistav, delvis fylld av korrosion. 16 **t** har dubbelsidiga bistavar, runan är nästan helt fylld av korrosion. Delar av huvudstaven i 17 **r** är dolda av en stor korrosionsklump. Skiljetecken i form av en rund punkt. Toppen av 18 **h** är fylld av korrosion, den övre vänstra bistaven är bortvittrad. 19 **a** har ensidig bistav. 20 **f** är tydlig. 22 **r** har sluten form. Runorna 23-26 **kart** är mycket tydliga. Därefter skiljetecken i form av ett kort lodrätt streck. Runorna 27-31 **klukh** är tydliga. Runa 32 **e** består av en lodrät huvudstav, mitt på den en korroderad klump som kan dölja en stingning. Det är också möjligt att huvudstaven inte är ristad med en heldragen linje utan stingningen har utgjorts av en kvarlämnad yta på mitten. Runorna 33 **r** och 34 **a** är tydliga, något korroderade.

Skiljetecken i form av ett kort svagt diagonalt streck. 35 **s** har gotländsk form. Nedre delen av bistaven i 36 **u** är mycket diffus. 37 **n** har dubbelsidig bistav. Skiljetecken i form av ett kort lodrät streck. 39 **a** och 39 **m** är tydliga. 40 **e** är tydligt stungen med en djup urgröpning på huvudstavens mitt. 41 **n** har dubbelsidig bistav. Strax till höger om den runan finns en stor fördjupning som troligen är en skada. Inskriften på baksidan inleds med 42 **l** som är tydlig. 43 **e** är tydligt stungen med en punktformad fördjupning på huvudstavens mitt. Övre delen av 44 **t** är mycket grund; den ensidiga bistaven är grund och diffus. 45 **a** är tydlig. 46 **b** är mycket diffus, den har troligen haft öppen form. Huvudstaven i 47 **u** är fylld av korrosion. Runorna 48–52 **intus** är tydliga. 49 **n** har dubbelsidig bistav. 52 **s** har gotländsk form. Därefter inga spår av ristning.

Tolkningen av inskriftens första del är något osäker, möjligen skall den i stället normaliseras: *Tag hier Krist...* Ordet **tak** (fsv. *taak*, *þakk*) är inte annars belagt i det gotländska runmaterialet, men välbelagt i fornsvenskan i övrigt. Redan tidigt tycks formen ha varierat mellan *þak*, *taak*, *takk* m.fl. (Söderwall 2, s. 698). Om variationen *klukkar/klukkeri* i medeltida gutniska se H. Gustavson, *Gutamålet 2* (1948) s. 94-95, och Th. Snædal a.a. s. 204-205.

Runföljden **eyratr** tycks återge ett annars okänt mansnamn *Eyrvatr*. Om diftonen *ey* i medeltida gotländska se Th. Snædal a.a. s. 201.

Inskriften på baksidan, **letabuintus** är troligen det latinska adjektivet *lætabundus*, jublande, fylld av glädje, fröjdefull, vilket passar bra ihop med tolkningen av inskriftens inledning som tack till herren Kristus.

Att **r**-runan används här, om än felaktigt, och att **n**-runorna har dubbelsidiga bistavar tyder på att föremålet inte kan vara mycket yngre än början av 1300-talet.

L. Karlsson daterar föremålet till 1100-talet. Ur runologisk synpunkt är det ingenting som direkt talar emot denna datering; förekomsten av en **r**-runa och **t**- och **n**-runornas dubbelsidiga bistavar tyder på tidig medeltid. Den gotländska **s**-runan talar dock snarast för en datering till omkring 1200 eller början av 1200-talet.

N. Strelow och D. Bilefeld uppger som byggnadsår för Lokrume kyrka 1200 resp. 1277 (ANNO 1277 LOCRUMENSE TEMPLUM ÆDIFICATUM). Det senare årtalet torde avse året, då tornet och nuvarande långhusportal tillkom.

I katalogbeskrivningen av föremålet rubriceras det som nyckel(?) och dateras till 1275(?). Dateringen kan vara ett försök att knyta föremålet till ombyggnaden av kyrkan. Det hittades emellertid utanför kyrkan. och L. Karlsson anser att årtalet 1275 är konsthistoriskt sett alldeles för sen

datering. Han tolkar föremålet som ett krön (se ovan), men kan inte uttala sig om vilken funktion det har haft. Th. Snædal, a.a. s. 130, daterar föremålet till äldre högmedeltid (1250–1325). Eftersom runinskriften säger att Eyrvat har gjort föremålet är det troligt att inskriften är jämngammal med föremålet.